

ਨਵਾਂ ਜਮਾਨਾ

ਬੁੱਧਵਾਰ, 19 ਮਾਰਚ 2025

ਸਕੂਲਾਂ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਨਹੀਂ

ਕੇਂਦਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਰਾਜ ਮੰਤਰੀ ਜਯੰਤ ਚੌਧਰੀ ਨੇ 'ਯੂਨੀਫਾਈਡ ਡਿਸਟ੍ਰਿਕਟ ਇਨਫਰਮੇਸ਼ਨ ਸਿਸਟਮ ਫਾਰ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਪਲੱਸ' (ਯੂ-ਡੀ ਆਈ ਐੱਸ ਈ ਪਲੱਸ) ਦੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਰਾਜ ਸਭਾ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ 2018-19 ਤੋਂ 2023-24 ਦਰਮਿਆਨ ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲਾ ਲੈਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 26.03 ਕਰੋੜ ਤੋਂ ਘਟ ਕੇ 24.8 ਕਰੋੜ ਹੋ ਗਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਪ੍ਰਮੋਦ ਤਿਵਾੜੀ ਦੇ ਲਿਖਤੀ ਸਵਾਲ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪੁੱਛਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲਾ ਲੈਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਘਟ ਕਿਉਂ ਰਹੀ ਹੈ? ਚੌਧਰੀ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਕਿ 2023-24 ਵਿੱਚ ਇਸ ਤੋਂ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਨਾਲੋਂ 37 ਲੱਖ ਘੱਟ ਬੱਚੇ ਦਾਖਲ ਹੋਏ। ਚੌਧਰੀ ਨੇ ਇਸ ਦੇ ਨੌਂ ਸੰਭਾਵਤ ਕਾਰਨ ਗਿਣਾਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਹਨ: ਸਕੂਲੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਘੱਟ ਘਰੇਲੂ ਆਮਦਨ ਕਾਰਨ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪੜ੍ਹਨ ਵਿੱਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਪੜ੍ਹਨ ਵਿੱਚ ਔਖਿਆਈ, ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦੀ ਅਪਾਹਜਤਾ, ਮਾੜੀ ਸਿਹਤ, ਮਾਪਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਪੜ੍ਹਾਉਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਾ ਸਮਝਣਾ, ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੇ ਇਮਤਿਹਾਨਾਂ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਨਾ ਕਰ ਪਾਉਣਾ ਅਤੇ ਵਿਆਹ ਆਦਿ।

ਰਿਟਾਇਰਡ ਕੇਂਦਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਰੋਹਤਾਸ ਭੰਡਾਲ ਦਾ ਕਹਿਣਾ

ਰਿਟਾਇਰਡ ਕੇਂਦਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਰੋਹਤਾਸ ਭੰਡਾਲ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਮੰਤਰੀ ਵੱਲੋਂ ਗਿਣਾਏ ਕਾਰਨ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦੇ ਅਤੇ ਕਾਇਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨਹੀਂ। ਕਿਸੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੇ ਇਮਤਿਹਾਨ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਸਕੂਲਿਕ ਮੁਕੰਮਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸੰਭਵ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਸੋ, ਇਹ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਜਿਸ ਯੂ-ਡੀ ਆਈ ਐੱਸ ਈ ਪਲੱਸ ਵੱਲੋਂ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਦੀ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਉਹ ਸਕੂਲ ਵਾਲੇ ਵਾਲੰਟਰੀ ਅਪਲੋਡ ਕਰਦੇ ਹਨ। 2017-18 ਤੱਕ ਇਸ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਅੰਕੜੇ ਨੈਸ਼ਨਲ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਆਫ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨਲ ਪਲੈਨਿੰਗ ਐਂਡ ਐਡਮਿਨਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ (ਐੱਨ ਆਈ ਈ ਪੀ ਏ) ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੇਲੇ ਦੇ ਮਨੁੱਖੀ ਵਸੀਲਿਆਂ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਬਾਰੇ ਮੰਤਰਾਲੇ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਐੱਜਕੱਲੂ ਸਿੱਖਿਆ ਮੰਤਰਾਲਾ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਨੇ 2018-19 ਵਿੱਚ ਇਹ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਖੁਦ ਲੈ ਲਈ। ਐੱਨ ਆਈ ਈ ਪੀ ਏ ਵੱਲੋਂ ਹਰੇਕ ਸਕੂਲ ਤੋਂ ਆਨਲਾਈਨ ਤੇ ਆਫਲਾਈਨ ਅੰਕੜੇ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਫਿਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਕੂਲਾਂ ਨੂੰ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਆਨਲਾਈਨ ਡਾਟਾ ਅਪਲੋਡ ਕਰਨ। ਯੂ-ਡੀ ਆਈ ਐੱਸ ਈ ਪਲੱਸ ਦੀ 2023-24 ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਮੁਤਾਬਕ ਕਰੀਬ 46 ਫੀਸਦੀ ਸਕੂਲਾਂ ਕੋਲ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਐੱਨ ਆਈ ਈ ਪੀ ਏ ਵੱਲੋਂ ਆਨਲਾਈਨ ਤੇ ਮੈਨੂਅਲੀ ਅੰਕੜੇ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ ਤੇ ਤਸਦੀਕ ਕਰਨ ਲਈ ਰਿਸੋਸ ਪਰਸਨ ਨੂੰ ਕੁਝ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚ ਘੱਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਹ ਕੰਮ ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਆ, ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਤਸਦੀਕ ਕਰਨ ਦਾ ਕੰਮ ਬੰਦ ਹੋ ਗਿਆ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ 46 ਫੀਸਦੀ ਸਕੂਲਾਂ ਨੇ ਅੰਕੜੇ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੇ, ਉਸ ਬਾਰੇ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਕੀ ਜਵਾਬ ਹੈ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 2022-23 ਤੋਂ ਨਵੀਂ ਸਿੱਖਿਆ ਨੀਤੀ ਲਾਗੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਗਿਆਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦਾ ਹਿਸਾਬ ਕਿਵੇਂ ਰੱਖਣਾ ਹੈ। ਉਹ ਰਾਜਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਸਹਾਇਤਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅੰਕੜਿਆਂ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਹੀ ਦੇਵੇਗੀ ਤੇ ਬਾਕੀ ਪੈਸੇ ਰਾਜਾਂ ਨੂੰ ਖਰਚਦੇ ਪੈਣਗੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੱਥ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਤੰਗ ਹੈ।

ਪਾਠਕ-ਸੱਥ

ਮਿੱਟੀ ਦੀ ਖਰਾਬੀ

ਮਿੱਟੀ ਕਿਸਾਨੀ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਲਈ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਰੋਤ ਹੈ। ਪਰ ਅੱਜਕੱਲ੍ਹ ਮਿੱਟੀ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ ਖਰਾਬ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ 'ਮਿੱਟੀ ਦੀ ਖਰਾਬੀ' ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਮੱਸਿਆ ਕਿਸਾਨੀ, ਆਬ-ਹਵਾ ਅਤੇ ਜੀਵਨ ਚੱਕਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਕਈ ਕਾਰਨ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਵਧਦਾ ਰਸਾਇਣਕ ਉਦਯੋਗ, ਜੰਗਲਾਂ ਦੀ ਕਟਾਈ, ਵਾਤਾਵਰਣਕ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ, ਅਣ-ਟਿਕਾਉ ਖੇਤੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵੀ ਕਈ ਕਾਰਨ ਹਨ।

ਮਿੱਟੀ ਦੀ ਖਰਾਬੀ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰੀ ਸਮੱਸਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਭਵਿੱਖ ਦੀ ਖੇਤੀ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨੂੰ ਸੰਕਟ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਚੁਕਵੇਂ ਕਦਮ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕਾਂ, ਤਾਂ ਇਹ ਸਮੱਸਿਆ ਹੋਰ ਵੀ ਗੰਭੀਰ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਉਪਾਏ ਜਿਵੇਂ ਖੇਤੀਬਾੜੀ, ਜੈਵਿਕ ਖੇਤੀਬਾੜੀ, ਕਚਰੇ ਦਾ ਸਹੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਨਾ ਵਰਗੇ ਕੁਝ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣ ਦੀ ਅਜੋਕੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਮਿੱਟੀ ਦੀ ਖਰਾਬੀ ਨੂੰ ਰੋਕ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਭਵਿੱਖ ਦੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਲਈ ਇੱਕ ਚੰਗਾ ਵਾਤਾਵਰਣ ਬਣਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

- ਸ਼ਿਵਮ, ਸਾਹਨੇਵਾਲ

ਪਾਣੀ ਦੀ ਘਾਟ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ

ਪੰਜਾਬ, ਜੋ ਇੱਕ ਖੇਤੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਾਜ ਹੈ, ਅੱਜ ਪਾਣੀ ਦੀ ਘਾਟ ਦੀ ਗੰਭੀਰ ਸਮੱਸਿਆ ਨਾਲ ਜੂਝ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹਰੇਕ ਸਾਲ ਜ਼ਮੀਨੀ ਪਾਣੀ ਘੱਟ ਹੁੰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਬੇਹਿਸਾਬ ਟਿਊਬਵੈਲ ਰਾਹੀਂ ਪਾਣੀ ਦੀ ਖਪਤ ਹੈ। ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ 80% ਹਿੱਸਿਆਂ 'ਚ ਜ਼ਮੀਨੀ ਪਾਣੀ ਖਤਮ ਹੋਣ ਦੀ ਕਗਾਰ 'ਤੇ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਮੀਂਹ ਦੇ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਸੰਜੋੜ, ਡਿਊ ਸਿਚਾਈ ਤੇ ਵਾਟਰ ਕਨਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਵਰਗੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਅਜੇ ਵੀ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਬਾਰੇ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਦੀ ਘਾਟ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਪਾਣੀ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਨੂੰ ਹੱਲ ਨਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਤਾਂ ਅਗਲੇ ਦਹਾਕਿਆਂ 'ਚ ਇਹ ਖੇਤੀ ਅਤੇ ਆਬਾਦੀ ਦੋਵਾਂ ਲਈ ਖਤਰਨਾਕ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਬੇਦਜ਼ੂ ਪਾਣੀ ਦੀ ਬਰਬਾਦੀ ਨੂੰ ਘੱਟ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਵਿਕਲਪਿਕ ਖੇਤੀ ਵਿਧੀਆਂ ਵਰਤਣੀਆਂ ਪੈਣਗੀਆਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੀਂਹ ਦੇ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਸੰਜੋੜ, ਘੱਟ ਪਾਣੀ ਵਾਲੀਆਂ ਫਸਲਾਂ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦੇਣਾ ਅਤੇ ਮਿੱਟੀ ਦੀ ਨਮੀ ਸੰਭਾਲਣ ਵਾਲੀਆਂ ਤਕਨੀਕਾਂ ਵਰਤਣੀਆਂ। ਨੌਜਵਾਨ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਵੀ ਪਾਣੀ ਬਚਾਉਣ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤਕਨੀਕਾਂ ਬਾਰੇ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਜੋ ਭਵਿੱਖ ਦੀਆਂ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਲਈ ਇਹ ਕੌਮਿਤੀ ਸਰੋਤ ਬਚਿਆ ਰਹੇ।

- ਅਮਨਦੀਪ ਕੌਰ, ਸੰਗਰੂਰ।

ਆਦਿਵਾਸੀਆਂ ਦੇ ਕਤਲੇਆਮ ਨਾਲ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਨਕਸਲਵਾਦ

ਪਿਛਲੇ ਕੁੱਝ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਅਮਿਤ ਸ਼ਾਹ ਵੱਲੋਂ 31 ਮਾਰਚ 2025 ਤੱਕ ਆਦਿਵਾਸੀ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਵਾਲੇ ਸੂਬਿਆਂ ਦੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਨਕਸਲਵਾਦ ਜੜ੍ਹੋਂ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੇ ਲਗਾਤਾਰ ਐਲਾਨ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਮੰਦੀ ਹਕੂਮਤ ਵੱਲੋਂ ਹਿੰਦੁਤਵ ਦੇ ਸਾਮਰਾਜੀ ਏਜੰਡੇ ਹੇਠ ਅਜਿਹੇ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹੀ ਐਲਾਨ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਆਦਿਵਾਸੀਆਂ ਦੀ ਨਸਲਕ੍ਰਮੀ ਕਰਨ ਦੀ ਸਿੱਧੀ ਧਮਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਹੀ ਗੈਰ-ਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਅਤੇ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਐਲਾਨਨਾਮੇ ਦੀ ਸਿੱਧੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ। ਉਸ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਸ਼ਰਮਨਾਕ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ, ਕੌਮੀ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਅਤੇ ਕੌਮੀ ਮੀਡੀਆ ਮਨੁੱਖੀ ਕਤਲੇਆਮ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਫਾਸ਼ੀਵਾਦੀ ਐਲਾਨ ਦਾ ਸਖ਼ਤ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਮੁਕ-ਦਰਸ਼ਕ ਬਣ ਕੇ ਵੱਡੇ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਘਾਟਣਿਆਂ ਅਤੇ ਮੰਦੀ ਹਕੂਮਤ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਭੁਗਤ ਰਹੇ ਹਨ।

ਇਸੇ ਸਾਮਰਾਜ ਪੱਖੀ ਨੀਤੀ ਤਹਿਤ ਮੰਦੀ ਹਕੂਮਤ ਵੱਲੋਂ ਛੱਤੀਸਗੜ ਵਿੱਚ 'ਓਪਰੇਸ਼ਨ ਕਗਾਰ' ਅਤੇ ਝਾਰਖੰਡ ਵਿੱਚ 'ਓਪਰੇਸ਼ਨ ਕਲੀਨ' ਤਹਿਤ ਨਕਸਲਵਾਦ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੀ ਆਜ਼ ਹੇਠ ਆਪਣੇ ਹੀ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕ ਆਦਿਵਾਸੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਜੰਗ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਥੋਂ ਖਦੇੜਨ ਲਈ ਆਦਿਵਾਸੀ ਇਲਾਕਿਆਂ ਨੂੰ ਫੌਜੀ ਛਾਉਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਬਦਲਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਪੁਲਿਸ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਨਕਸਲੀਆਂ ਦੀ ਆਜ਼ ਹੇਠ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਆਦਿਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। 9 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਛੱਤੀਸਗੜ ਵਿੱਚ 31 ਆਦਿਵਾਸੀਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ 11 ਔਰਤਾਂ ਸਨ, ਨੂੰ ਨਕਸਲੀ ਗਰਦਮ ਕੇ ਮਾਰ ਦੇਣਾ ਇਸ ਵਰਗੀ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਸ਼ਰਮਨਾਕ ਮਿਸਾਲ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਹਕੂਮਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਆਦਿਵਾਸੀਆਂ ਦੇ ਕਤਲ ਅਤੇ ਭੁੱਟੇ ਕੇਸਾਂ ਹੇਠ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਡੱਕਣ ਦਾ ਜ਼ਬਰ ਹੋਰ ਵੀ ਵੱਧ ਤਿੱਖੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਤੇਜ਼ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ।

ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਕੇਂਦਰ ਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਸਾਮਰਾਜ ਪੱਖੀ ਤਾਕਤਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਭੁਗਤਦੇ ਹੋਏ ਆਦਿਵਾਸੀ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵਿਕਾਸ ਪੁੰਜੇਕਰ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਆਜ਼ ਹੇਠ ਹੋਰ ਕੌਮੀ ਕੰਪਨੀਆਂ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਨਿਰਾਧਿਕਾਰ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਭਾਈਵਾਲਾਂ ਨਾਲ ਅਜਿਹੇ ਲੋਕ ਵਿਰੋਧੀ ਸਮਝੌਤੇ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤਹਿਤ ਛੱਤੀਸਗੜ, ਝਾਰਖੰਡ, ਉੜੀਸਾ, ਬਿਹਾਰ, ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ, ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਤਿਲੰਗਾਨਾ, ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਅਤੇ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਆਦਿ ਸੂਬਿਆਂ ਦੇ ਕਬਾਇਲੀ ਤੇ ਆਦਿਵਾਸੀ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜੰਗਲ, ਜਲ, ਜ਼ਮੀਨ, ਪਹਾੜ ਅਤੇ ਕੋਲੇ ਦੀਆਂ ਖਾਣਾਂ ਸਮੇਤ ਕੁਦਰਤੀ ਖਣਿਜ ਪਦਾਰਥਾਂ ਨੂੰ ਫੌਜ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੱਢੀਆਂ ਦੇ ਭਾਅ ਵੇਚਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਸਲੀਅਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਵਿਕਾਸ ਪੁੰਜੇਕਰਾਂ ਦਾ ਆਦਿਵਾਸੀਆਂ ਦੇ

ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਨਾਲ ਦੂਰ ਦਾ ਵੀ ਵਾਸਤਾ ਨਹੀਂ।

ਕਈ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਲ, ਜੰਗਲ, ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਕੁਦਰਤੀ ਸੋਮਿਆਂ ਅਤੇ ਖਣਿਜ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੇ ਆਸਰੇ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਨਿਰਧਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਗਰੀਬ ਆਦਿਵਾਸੀ ਅਤੇ ਕਬਾਇਲੀ ਲੋਕ ਅਜਿਹੇ ਲੋਕ ਮਾਰੂ ਸਮਝੌਤਿਆਂ ਦਾ ਜ਼ਮਜ਼ਮੇਰਾ ਹੋਣ ਨਾਲ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਰੋਸ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਦੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਦਬਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਹਕੂਮਤੀ ਜ਼ਬਰ ਦਾ ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਪੱਕੇ ਮੋਰਚੇ ਲਾ ਕੇ ਲਗਾਤਾਰ ਵਿਰੋਧ ਕਰ ਰਹੇ ਆਦਿਵਾਸੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸੰਗਠਨ ਮੁਲਵਾਸੀ ਬਚਾਓ ਮੰਚ ਉੱਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾ ਕੇ ਇਸ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਭੁੱਟੇ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਆਦਿਵਾਸੀ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਅਤੇ ਮੁੜ-ਵਸੋਬਾ ਦੇ ਨਾਅ ਹੇਠ ਜਿਲ੍ਹਾ ਰਿਜ਼ਵਾਦ ਗਾਰਡ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲਾਂ ਵਿੱਚ ਕੱਚੇ ਕਰਤੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭਰਾ ਮਾਰੂ ਜੰਗ ਹੇਠ ਆਦਿਵਾਸੀਆਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੀ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਪੰਜਵੀਂ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਆਦਿਵਾਸੀਆਂ, ਜਨ-ਜਾਤੀਆਂ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦਾਨਾ ਜਿੰਦਗੀ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸੇ ਵਿਵਸਥਾ ਹੇਠ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਰਹਿ ਰਹੇ ਆਦਿਵਾਸੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਇਲਾਕਿਆਂ ਦੇ ਕੁਦਰਤੀ ਵਸੀਲਿਆਂ ਉੱਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਅਤੇ ਜਨਮ ਸਿੱਧ ਅਧਿਕਾਰ ਹਾਸਿਲ ਹੋਣੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਆਦਿਵਾਸੀ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚਲੀ ਕੋਈ ਵੀ ਜ਼ਮੀਨ ਲੈਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਗੁਪਤ ਸਭਾ ਅਤੇ ਆਦਿਵਾਸੀਆਂ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਲੈਣੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ, ਪਰ ਸੰਬੰਧਤ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਦੀ ਕੋਈ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਅਤੇ ਗੋਲੀ ਦੀ ਦਹਿੜਕ ਤੋਂ ਗੁਪਤ ਸਭਾਵਾਂ ਦੇ ਜਾਅਲੀ ਮਤੇ ਪਠਾ ਕੇ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਉੱਤੇ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਕਬਜ਼ੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਸੂਬਾਈ ਪੁਲਿਸ ਅਤੇ ਨੀਮ ਫੌਜੀ ਬਲਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪਿਛਲੇ ਅਤੇ ਜੰਗਲ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਖਾਲੀ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਬੀਤੇ ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਓਪਰੇਸ਼ਨ ਗਰੀਨ ਹੱਟ ਤਹਿਤ ਉਥੇ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਸਾੜ-ਫੂਕ, ਲੁੱਟ-ਮਾਰ ਅਤੇ ਕਤਲੋਗਾਰਤ ਕਰਕੇ 650 ਤੋਂ ਵੱਧ ਪਿੰਡਾਂ ਨੂੰ ਉਜਾੜ ਕੇ ਲੱਖਾਂ ਆਦਿਵਾਸੀਆਂ ਤੇ ਦਲਿਤਾਂ ਨੂੰ ਬੇਘਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਇਸੇ ਜ਼ਬਰ ਹੇਠ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸੰਨ 2024 ਵਿੱਚ 229 ਕਬਿਤ ਮਾਰਿਆਈਆਂ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਜ਼ਮਜ਼ਮੇਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਸੰਗਠਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਮਰ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਅੱਜ ਤੱਕ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੁਲਿਸ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੀ ਕੋਈ ਨਿਰਪੱਖ ਨਿਰਮਾਣਿਕ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਜਾਂਚ ਰਿਪੋਰਟ ਜਨਤਕ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਦੇਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣੀ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਜ਼ਮਜ਼ਮੇਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਸੰਗਠਨਾਂ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਬਿਤ ਪੁਲਿਸ

ਸੁਮੀਤ ਸਿੰਘ

ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮਨੁੱਖੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਸੁਮੀਤ ਸਿੰਘ

ਆਓ, ਸੁੱਖ-ਸ਼ਾਂਤੀ ਤੇ ਮਹਿਗਾਈ ਖਾਤਰ ਕਬਰ ਪੁੱਟ ਦੇਖੀਏ !

ਕਰੋੜਾਂ ਦੇਵੀ-ਦੇਵਤਿਆਂ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਭ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂ ਰਾਜਿਆਂ ਦੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਭਾਰਤ ਮਾਤਾ ਕੋਈ ਡੇਢ ਸਦੀ ਦੇ ਲੰਗਭੰਗ ਗੁਲਾਮ ਰਾਹੀਂ ਗੁਲਾਮੀ ਵੀ ਆਪਣੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਮਾਤਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਜ਼ੰਜੀਰਾਂ 'ਚ ਜਕੜੀ ਹੋਈ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਜ਼ੰਜੀਰਾਂ ਨੂੰ ਤੋੜਨ ਲਈ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਮੇਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕੌਮਾਂ ਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਯੋਧਿਆਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਝਿਜਕ ਦੇਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀਆਂ, ਭਲਾ ਕਦੋਂ ਤੱਕ? ਜਦ ਤੱਕ ਸਭ ਰਲ ਕੇ ਭਾਰਤ ਮਾਤਾ ਦੀਆਂ ਜ਼ੰਜੀਰਾਂ ਤੋੜ ਨਹੀਂ ਸਕੇ। ਅਖੀਰ ਸਭ ਦੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਅਤੇ ਸਿਧਯਗਾਂ ਕਰਕੇ ਮੌਕੇ ਦੇ ਹਾਕਮ ਨੂੰ ਪਦਾਰ ਅਗਸਤ ਉੱਨੀ ਸੌ ਸੰਨ ਪਿੱਛੇ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰਨੇ ਪਏ। ਆਪਣੀ ਚਤੁਰਾਈ ਨਾਲ ਉਹ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਦੋ ਖਿੱਤਿਆਂ 'ਚ ਵੰਡ ਆਪ ਲਾਂਭੇ ਹੋ ਗਿਆ। ਭਾਰਤ ਮਾਤਾ ਨੂੰ ਅਜ਼ਾਦ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਸਮੇਤ ਸਭ ਕਾਂਗਰਸੀਆਂ, ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ, ਸਿੱਖਾਂ ਅਤੇ ਈਸਾਈਆਂ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਵਿੱਤ ਮੁਤਾਬਕ ਹਿੰਸਾ ਪਾਇਆ। ਘੱਟ-ਗਿਣਤੀ ਸਿੱਖਾਂ ਅਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਆਪਣੇ ਵਿੱਤ ਤੋਂ ਵਧ-ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਹਿੰਸਾ ਪਾਇਆ। ਫਾਂਸੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਉਮਰ ਕੈਦਾਂ ਖੁਸ਼ੀ-ਖੁਸ਼ੀ ਕੱਟੀਆਂ।

ਅਜਿਹੀ ਗਾਥਾ ਤੋਂ ਅਭਾਗੀ ਪਾਰਟੀ ਵੀ ਹੈ, ਜੋ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਜਨਮ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕੀ ਸੀ, ਜੋ ਐੱਜਕੱਲੂ ਸੱਤਾ 'ਚ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਆਪਣੀ ਲੋਟ ਕੱਢਣ ਖਾਤਰ ਤਰ੍ਹਾਂ-ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕਰਨ ਦੇ ਡਰਾਮੇ ਰਚਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਅਦੂਰੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿੱਦਿਆ ਦਾ ਬਜਟ ਘੱਟ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ-ਭਗਤ ਗੋਲੀ ਮੀਡੀਏ ਰਾਹੀਂ ਤਿਆਰ ਕਰ ਲਏ ਹਨ, ਜੋ ਇੱਕ ਫੌਜ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਿਆਰ-ਬਰ-ਤਿਆਰ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਦਿਨ ਨੂੰ ਰਾਤ ਅਤੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਦਿਨ ਆਪਣੇ ਤੱਕ ਵਚਨਬੱਧ ਹਨ। ਜੋ ਖਾਲੀ ਬਾਲੀਆਂ ਅਤੇ ਚਮਚਿਆਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਅਜਿਹੀ ਤਾੜੀ ਵਜਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਦੇਖ-ਖੁੰਡ ਕਰਨਾ ਵਰਗੀ ਮਹਾਂਮਾਰੀ ਅਲੱਪ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਮਸਤੀ ਸਦਾਕਾ ਮਹਿਗਾਈ ਨਾ ਦਿਸਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਕਿਤੇ ਮਹਿਗਾਈ ਦੀ ਗੱਲ ਛੇੜਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਲ ਝਾਤੀ ਮਰਵਾ ਕੇ ਸਮਝਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, 'ਉਹ ਦੇਖ ਦੁਸ਼ਮਣ ਕਿਵੇਂ ਡਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਮਹਿਗਾਈ ਦੀ ਗੱਲ ਛੇੜ ਕੇ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ 'ਤੇ ਨੱਚਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ। ਮਹਿਗਾਈ ਤਾਂ ਇਕ ਇਕ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਜਾਣੀ ਹੈ, ਤਦ ਤੱਕ ਸਨਾਤਨ-ਸਨਾਤਨ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂ-ਹਿੰਦੂ ਦਾ ਜਾਪ ਕਰੋ। ਡਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਜੇ ਹਿੰਦੂ-ਹਿੰਦੂ ਨਹੀਂ, ਕਰਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਔਲਾਦਾਂ ਸਰਹੰਦਾਂ 'ਤੇ ਅਸੀਂ ਤਾਇਨਾਤ ਕੀਤੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ।

ਸਮੁੱਚੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਲੱਗਭੱਗ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਹਰਕਤਾਂ ਕਰਕੇ ਰੁਕੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਫ਼ਾਨਟਾ ਉੱਨੀ ਸੌ ਸੰਨਾਂ 'ਚ ਲੱਗਾ ਸੀ। ਇਕ ਫ਼ਾਨਟਾ ਹੋਣ ਲਾਉਣਾ ਹੈ, ਜੋ

ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਜਲਦੀ ਜਾਵੇ। ਅਜਿਹਾ ਮਹੱਲ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਭਾਜਪਾ ਦੀਆਂ ਸਭ ਸੁਖਾ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਸਿਰ ਭਰਨੇ ਹੋਈ ਪਈ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਦਿਨ-ਰਾਤ ਅਜਿਹੀ ਗਲਤ 'ਚ ਸੋਚਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਮੁਸਲਮਾਨ ਫਸਾਦੀਆਂ ਕੋਲ ਕਦੋਂ ਅਤੇ ਕਿਵੇਂ ਛੇਤੀ ਫੁਟਕਾਰਾ ਪਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਜਿਵੇਂ ਜਿਉਂ ਹੀ ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਨੇ ਆਪਣੇ ਰਾਜ-ਭਾਗ ਦੌਰਾਨ ਕਿੰਨਾ ਜ਼ੁਲਮ ਹਿੰਦੂ, ਸਿੱਖਾਂ 'ਤੇ ਵਾਹਿਆ, ਉਸ ਦੇ ਜ਼ੁਲਮਾਂ ਦਾ ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਲਈ ਅਸੀਂ ਹਰ ਜਗ੍ਹਾ ਆਪਣੇ ਗੋਲੀ ਮੀਡੀਏ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ-ਭਗਤਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਫਰਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਫੈਲਾਉਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਏਜੰਡੇ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਅਤੇ ਤੇਜ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕ ਅਤੇ ਅਨੋਖਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਸਭ ਅੰਧ-ਭਗਤਾਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਉਸ ਜ਼ਾਲਮ ਦੀ ਇਕ ਦਿਨ ਕਬਰ ਪੁੱਟ ਕੇ, ਉਖਾੜ ਕੇ ਸੱਤ-ਸਮੁੰਦਰਾਂ ਪਾਰ ਅਜਿਹੀ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁੱਟਾਂਗੇ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਨਸਲਾਂ ਵੀ ਕੀ ਯਾਦ ਰੱਖਣਗੀਆਂ। ਭਾਜਪਾ ਸਮੇਤ ਅੰਧ-ਭਗਤ ਲਾਣਾ ਸਭ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਔਕੇਸ਼ਨ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਇਕ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰੀ ਕਵਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਧੇ ਜਾਂ ਅਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਿਲਿਆ ਹੀ ਰਹੇਗਾ, ਦੂਜੀ ਘੱਟ-ਗਿਣਤੀ ਰਹਿ ਰਹੀ ਮੁਸਲਮਾਨ

ਅਬਾਦੀ ਭਾਰਤ 'ਚ ਡਰੀ-ਡਰੀ ਰਹੇਗੀ। ਘੱਟ-ਘੱਟ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਦੇਂਦ ਤਾਂ ਤਿੱਖੇ ਹੋਣਗੇ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੂਬਿਆਂ 'ਚ ਮਹਿਗਾਈ, ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ, ਸਿਹਤ ਸੰਬੰਧੀ, 'ਚ ਖਰਚੇ, ਜਲ੍ਹੂਸ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ, ਗੋਲੀ ਮੀਡੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪਿਆਨ ਘੱਟ ਕੇ ਕੇ ਅਸਲ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਪਿਛੇ ਸੁੱਟਦਾ ਅਤੇ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦੀ ਕਬਰ ਪੁੱਟਣ ਦਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਰੋਲਾ ਪਾ ਕੇ ਅਜਿਹੇ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਉਠਾਉਣਾ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਸਮੁੱਚੇ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਇਹ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਸ਼ਰਾਮਕ ਹੁੰਦਾ ਰਹੇਗਾ, ਜਦ ਤੱਕ ਆਮ ਜਨਤਕ 'ਚ ਅਜਿਹੀਆਂ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੇਖਣ-ਸੁਣਨ ਅਤੇ ਸਹਿਣ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਬਣੀ ਰਹੇਗੀ। ਅਗਰ ਤੁਸੀਂ, ਅਸੀਂ ਸਭ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਸਭ ਬੰਦ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦਾ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਥ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜੀਆਂ ਅਜਿਹੇ ਮਸਲਿਆਂ ਮਿਲਾਫ ਆਪਣੇ ਵਿੱਤ ਮੁਤਾਬਕ ਆਵਾਜ਼ ਉਠਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਲਿਖ ਕੇ, ਬੋਲ ਕੇ ਅਜਿਹੀ ਆਵਾਜ਼ ਨਾਲ ਰਲ ਕੇ, ਮਾਲੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਕੇ ਜਾਂ ਹੋਰ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਵੰਡਣ ਵਾਲਿਆਂ ਮਿਲਾਫ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਅਜਿਹੀ ਨਫਰਤ ਦੀ ਬੱਲ ਰਹੀ ਹਨਗੀ ਨੂੰ ਠੱਲ੍ਹ ਪਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਅੰਧ-ਭਗਤ ਭੁਲੇਖੇ 'ਚ ਹਨ ਕਿ ਅਜਿਹੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੇਸ਼ ਹਿੱਤ 'ਚ ਹਨ। ਦਰਅਸਲ ਹਿੰਦੂ, ਸਿੱਖ, ਈਸਾਈ, ਮੁਸਲਮਾਨ ਏਕਾ ਹੀ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਦਰਬੰਸ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਤੋਂ ਫੁਟਕਾਰਾ ਦੁਆ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸੰਪਰਕ : 98721-65741

ਭੋਗ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼

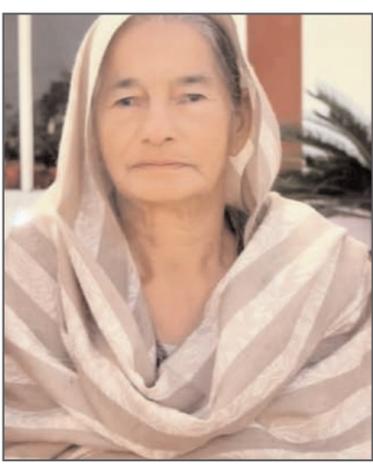
ਸਿਆਣਪ, ਸਿਰੜ ਤੇ ਸਬਰ ਦੀ ਮੂਰਤ ਸਨ ਮਾਤਾ ਗੁਰਦੀਪ ਕੌਰ

ਮਾਤਾ ਗੁਰਦੀਪ ਕੌਰ ਬੀਤੇ 10 ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਉਥੇ ਚਲੇ ਗਏ ਹਨ, ਜਿੱਥੇ ਕੋਈ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਮੁੜਦਾ। ਮਰਹੂਮ ਕਾਮਰੇਡ ਗੁਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪਤਨੀ, ਗੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸੁਖਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮਾਤਾ ਅਤੇ 'ਨਵਾਂ ਜਮਾਨਾ' ਦੇ ਸੰਪਾਦਕ ਕਾਮਰੇਡ ਚੰਦ ਕਵੀ ਲਿਖਦਾ ਹੈ;

ਮਾਂ ਵਰਗਾ ਘਣਫਾਵਾਂ ਬੂਟਾ
ਮੈਂਨੂੰ ਨਜ਼ਰ ਨਾ ਆਏ
ਲੈ ਕੇ ਜਿਸ ਤੋਂ ਛਾਂ ਉਧਾਰੀ
ਰੱਬ ਨੇ ਸੁਰਗ ਬਣਾਏ
ਬਾਕੀ ਕੁਝ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਬੂਟੇ
ਜੜ੍ਹ ਸੁੱਕਿਆਂ ਮੁਰਝਾਏ
ਐਪਰ ਫੁੱਲਾਂ ਦੇ ਮੁਹੜਾਇਆਂ
ਇਹ ਬੂਟਾ ਸੁੱਕ ਜਾਏ...

ਮਾਂ ਦੀ ਅਰਥੀ ਸ਼ਮਸ਼ਾਨ ਘਾਟ ਜਾਣ ਵੇਲੇ ਧੀਆਂ ਗੁਰਵਿੰਦਰ ਕੌਰ, ਜ਼ੁਹਿਰਾ ਕੌਰ, ਪਵਨਦੀਪ ਕੌਰ ਤੇ ਪੋਤਰੀ ਅਮਨ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ 'ਚੋਂ ਕਿਰਦੇ ਔਂਥੂ ਤੇ ਮੀਲਾਂ ਲੱਥੇ ਹਾਉਥੇ ਦੱਸਦੇ ਸਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਣਾਮੁਹੀ ਮਮਤਾ ਮਿਲੀ ਹੋਵੇਗੀ।

ਮਾਤਾ ਗੁਰਦੀਪ ਕੌਰ ਦੇ ਸਦਾ ਲਈ ਤੁਰ ਜਾਣ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੋਮ ਮਾਤਾ ਦੀ ਲੇਖਿਆਂ ਵਿੱਚ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਉਹ ਵੀ ਬੜੇ ਸਿਰਜੀ ਤੇ ਜੁਝਾਰੂ ਕਿਸਮ ਦੇ ਸਨ। ਫਤਿਹਪੁਰ ਦੇ ਬਰਾੜ

ਮਾਤਾ ਗੁਰਦੀਪ ਕੌਰ ਦੀ ਪੁੱਤਰੀ ਅਮਨ ਕੌਰ

ਪਿੱਠ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਈ।

ਕਾਮਰੇਡ ਗੁਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਫਤਿਹਪੁਰ ਕਿਸਾਨੀ ਲਹਿਰ ਵਿੱਚ ਮੋਹਰੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਰਹੇ। ਕਾਮਰੇਡ ਚੰਦ ਫਤਿਹਪੁਰੀ ਜਿੱਥੇ ਜਵਾਨੀ ਵੇਲੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਲਹਿਰ 'ਚ ਸਰਗਰਮ ਰਹੇ, ਉਥੇ ਐੱਜਕੱਲੂ ਉਹ ਕਿਰਤੀ, ਕਿਸਾਨਾਂ ਤੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਪਰਮ ਅਗੇਤ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਅਖ਼ਬਾਰ 'ਨਵਾਂ ਜਮਾਨਾ' ਦੇ ਸੰਪਾਦਕ ਹਨ। ਮਾਤਾ ਗੁਰਦੀਪ ਕੌਰ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਗੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸੁਖਜੀਤ ਸਿੰਘ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸ਼ੁਮਾਰ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਮਾਤਾ ਗੁਰਦੀਪ ਕੌਰ ਦੇ ਵਿਛੋੜੇ ਦਾ ਦੁੱਖ ਜਿੱਥੇ ਪਰਵਾਰ ਨੂੰ ਹੈ, ਉਥੇ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਵੀ ਕਮੀ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦੀ ਰਹੇਗੀ। ਤਸੱਲੀ ਦੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਨੌਂ ਦਹਾਕੇ ਜਿਉਣ ਵਾਲੀ ਮਾਤਾ ਗੁਰਦੀਪ ਕੌਰ ਆਪਣੇ ਪਿੱਛੇ ਪਰਵਾਰ ਰੂਪੀ ਖੂਬਸੂਰਤ ਫੁਲਵਾੜੀ ਛੱਡ ਗਏ ਹਨ।

ਅੱਜ 19 ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਫਤਿਹਪੁਰ ਭੋਗਵਾਂ ਵਿਖੇ ਬਰਾੜ ਪਰਵਾਰ ਦੇ ਨਿਵਾਸ 'ਤੇ ਮਾਤਾ ਗੁਰਦੀਪ ਕੌਰ ਨਿਰੰਤਰ ਅੰਤਿਮ ਅਰਦਾਸ ਤੇ ਸਹਿਜ ਪਾਠ ਦੇ ਭੋਗ ਪਾਠ ਯਾਤਰੀਆਂ।

ਸੰਪਰਕ : 98725-40447

